

פסיכולוגיה

הוראות לנבחן

א. משך הבחינה: שעותיים.

ב. מבנה השאלון ומפתח ההערכה: בשאלון זה שני פרקים.

פרק ראשון	—	(25×2)	—	50 נקודות
פרק שני	—	(10×5)	—	50 נקודות
סך הכול	—			100 נקודות

ג. חומר עזר מותר בשימוש: אין.

ד. הוראות מיוחדות: (1) ענה בתמצות ובבהירות.

(2) בתשובותיך השתמש במושגים שלמדת.

כתוב במחברת הבחינה בלבד. רשום "טיוטה" בראש כל עמוד המשמש טיוטה.
כתיבת טיוטה בדפים שאינם במחברת הבחינה עלולה לגרום לפסילת הבחינה.

ההנחיות בשאלון זה מנוסחות בלשון זכר ומכוונות לנבחנות ולנבחנים כאחד.

בהצלחה!

השאלות

פרק ראשון (50 נקודות)

ענה על שתיים מן השאלות 1-4 (לכל שאלה — 25 נקודות).

1. טלי מתכננת מסיבת יום הולדת לבתה בת השנה, ומתלבטת אם להזמין צלם מקצועי כדי לתעד את החגיגה. מצד אחד, היא סבורה שההוצאה הכספית על צלם מיותרת. מצד אחר, היא נוטה להזמין צלם משום שהיא חוששת להיות היחידה בין חברותיה שלא משקיעה כסף באלבום התמונות של בתה.
 - א. מהי עמדה?
 - ב. ציין והדגם כיצד שלושת מרכיבי העמדה באים לידי ביטוי בפתיח. (12 נקודות)
 - ג. תאר את המחקר של שכטר על הצורך להיות אהוד ומקובל. בתשובתך התייחס למהלך המחקר ולמסקנתו. הסבר באמצעות מהלך המחקר של שכטר את ההתנהגות של טלי. (13 נקודות)
2. ירדנה, בת 70, פרשה לאחרונה לגמלאות ויש לה סיפוק רב מפרישתה. במפגש עם חברותיה היא מספרת להן שהיא מרוצה מאוד מהישגיה בכל תחומי החיים, וכעת אף שוקלת להירשם לחוגים ולקורסים שונים, בין השאר באוניברסיטה, אך היא חוששת ששינויים רבים מדי ילחיצו אותה.
 - א. על פי אריקסון, ציין באיזה שלב התפתחותי ירדנה נמצאת.
 - ב. תאר שניים ממאפייני השלב שציינת, והדגם אחד מהם מן הפתיח. (12 נקודות)
 - ג. מהו "סולם ההסתגלות מחדש" של הולמס וריי? הצג את מסקנת המחקר, והסבר באמצעותו את הלחץ שירדנה עשויה להרגיש. (13 נקודות)
3. בסיפור "דירה להשכיר" מאת לאה גולדברג הנמלה מסרבת לשכור דירה בבית משותף ואומרת: "השכנים אינם טובים בעיניי. איך אגור אני הנמלה בבית אחד עם תרנגולת עצלה? כל היום על משכבה מתהפכת, מרוב שומן קשה לה ללכת!" גולדברג, ל. (1948). דירה להשכיר. משמר לילדים, עמ' 8.
 - א. ציין והסבר שני צרכים פסיכולוגיים להיווצרות דעות קדומות, והדגם מן הפתיח אחד מן הצרכים שציינת. (12 נקודות)
 - ב. הסבר מהי סכמה. (13 נקודות)
 - ג. ציין שני סוגי סכמות, והדגם סוג אחד מן הפתיח. (13 נקודות)
4. הוריו של דני בן השש לקחו אותו בחופש הגדול ל"סופרלנד" (פארק שעשועים). במהלך הבילוי נשמעו רעשים חזקים ולא נעימים, ודני נבהל מאוד. מאז האירוע הוא מפחד מן ה"סופרלנד".
 - א. הסבר והדגם באמצעות מושגים מן ההתניה הקלאסית כיצד למד דני לפחד מן ה"סופרלנד". (12 נקודות)
 - ב. מהו תחום ההתמחות של הפסיכולוג שאליו היית ממליץ להוריו של דני לפנות כדי לעזור לו להתמודד עם הפחד? נמק את תשובתך. (13 נקודות)

פרק שני (50 נקודות)

ענה על חמש מן השאלות 5-15 (לכל שאלה — 10 נקודות).

5. לאחרונה חל גידול במספר בוגרי כיתה י"ב המתנדבים במסגרת "שנת שירות" לפני גיוסם לצה"ל. לאחר התלבטות ממושכת, החליט מיכאל להתנדב במסגרת זו כמו חבריו, אף על פי שלדעתו תעכב ההתנדבות את תוכניותיו לעתיד. בסול, ז'. (2015, אוגוסט, 18). דר"ח: גידול במספר בוגרי י"ב שמתנדבים לשנת שירות. The Marker. אוחד מתוך: www.themarker.com [25.11.2019].
 - א. הסבר מהי קונפורמיות.
 - האם התנהגותו של מיכאל היא קונפורמית? נמק את תשובתך בעזרת הפתיח. (5 נקודות)
 - ב. ציין מה הם הערכים המתנגשים בהתלבטותו של מיכאל.
 - הסבר כיצד היית מכריע בהתלבטות זו? נמק את תשובתך על פי אחד הערכים שבחרת. (5 נקודות)
6. לאחרונה נמצא ששעות עבודה מרובות פוגעות בתפקוד הקוגניטיבי של העובד, ביכולת הריכוז וביצירתיות שלו. כמו כן נמצא כי אדם העובד שעות מרובות נתון ללחץ נפשי רב, והוא עלול לחוות תסכול. Ruggeri, A. (2017, December, 5). The compelling case for working a lot less. BBC. Retrieved from www.bbc.com [25.11.2019].

ציין שתי תגובות ללחץ שאנשים העובדים שעות מרובות עשויים לחוות, והדגם אותן באמצעות הפתיח.
7. בעקבות מלחמת העולם השנייה פותח "סולם F" ("סולם פשיזם" או "F-scale").

הסבר מהו "סולם F", ומהי אישיות סמכותנית.

ציין שתי תכונות של אדם בעל אישיות סמכותנית.
8. השווה בין חיזוק חיובי לחיזוק עצמי באמצעות שני קריטריונים לבחירתך.
9. יש הטוענים ש"התמודדות מטרימה" יעילה להתמודדות עם מצבי לחץ.

הצג נימוק מסוג ראָיָה המבסס טענה זו.

בתשובתך התייחס למהלך הניסוי שלמדת עליו, לתוצאותיו ולמסקנותיו.
10. על פי נוהלי הביטחון בשדות התעופה ברחבי העולם, הנוסעים נדרשים להישמע להוראות של אנשי הביטחון הבודקים את המטען האישי של הנוסעים וסורקים את גופם.

ציין והדגם שניים מן התנאים העשויים להגביר את תופעת הציות לסמכות בקרב הנוסעים.

11. עדי נרשמה לקורס מקוון (אינטרנטי) בפסיכולוגיה מטעם משרד החינוך. בתחילה לא הצליחה להיכנס לאתר המקוון של הקורס, אך לאחר שקיבלה הסבר והנחיה מצוות ההדרכה הצליחה לעשות זאת, ומאז היא נכנסת לאתר הקורס בלי קושי. מהי למידה?

הסבר האם התרחשה למידה אצל עדי. נמק את תשובתך באמצעות המושג "למידה".

12. תינוקות ופעוטות צריכים להסתגל לשינויים רבים כאשר הם מתחילים גן חדש או מעון. לעיתים התהליך מלווה בהתרגשות ובשמחה, ולעיתים בחששות ובדאגה. מהו "הליך המצב הזר"?

הסבר כיצד תינוקות ופעוטות בעלי התקשרות בטוחה עשויים להגיב בימי ההסתגלות הראשונים.

13. הסבר מדוע התאוריה ההתפתחותית של אריקסון מכונה "תאוריה פסיכו־סוציאלית". הדגם את תשובתך באמצעות אחד מן השלבים של התאוריה, לבחירתך.

שאלת בחירה על נושא שנלמד:

אם למדת את הנושא אלטרואיזם, תוכל לענות על שאלה 14.

אם למדת את גישתו של רוג'רס, תוכל לענות על שאלה 15.

14. תאר את מחקרו של נדלר העוסק בעזרה לזולת באווירה תרבותית שונה, והסבר באמצעותו הבדלים בהתנהגות שיתופית.

15. יש הטוענים שחשיפה לרשתות החברתיות עשויה להוריד את הערך העצמי של האדם, ואילו אחרים טוענים, כי החשיפה דווקא מעלה את הערך העצמי של האדם.

פנאי, נ. (2017, אפריל, 25). מה מניע אותנו להיחשף ברשתות החברתיות — וכיצד הן תומכות בקיום הנפשי שלנו? מהות החיים. אוחזר מתוך www.eol.co.il [25.11.2019].

ציין והסבר את ההבדלים בתפיסת הערך העצמי באמצעות מושג רלוונטי אחד מן התאוריה של רוג'רס.

בהצלחה!